

Copyright@Author(s) - Available online at dergipark.org.tr/en/pub/igusbd. Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

21. Yüzyıl'da Transatlantik Yapı İçerisinde Güç Dengelerinde Yaşanan Değişim

The Chance in the Balance of Power in the Transatlantic Structure in the 21st Century

Seda Gözde TOKATLI

Öz

Çift kutuplu yapının sona ermesiyle uluslararası yapı içerisinde ortaya çıkan güç boşluğu ABD tarafından ikame edilmiş, ABD uluslararası sistemi yönlendiren ve şekillendiren bir devlet olmuştur. Transatlantik ittifak içerisinde uzun yıllar var olan kolektif işbirliği anlayışı liderlerin değişen dış politikaları, ulusal çıkar kavramının değer kavramına görece daha fazla önem kazanması ve sistemik değişkenlerin varlığı ile değişikliğe uğramıştır. Değişen uluslararası konjonktür, liberalizm karşıtı artan eylemler veya devletlerin güç kapasitelerinde yaşanan dönüşüm transatlantik ittifak içerisinde yeni sorunları ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada, Avrupa Birliği ve ABD arasındaki müttefiklik ilişkisinin sistemik değişkenler çerçevesinde nasıl bir değişim içerisine girdiğini, çıkar temelli dış politikanın artan önemini, krize giren bu yenedünya düzeni içerisinde özellikle yükselmekte olan güç Çin'in artan etkisi bu çerçevede değerlendirilecektir. Bu çalışma, ABD yönetiminde söz sahibi olan liderlerin aldığı kararların transatlantik ittifak ilişkine etkilerini, sistem içerisinde devletlerin güç politikalarında yaşanan değişimi ve ya sistemi değiştirme yönünde çaba içerisine giren devletlerin Batı ittifak ilişkisine olağan etkisini ortaya koyacaktır.

Anahtar Kelimeler

ABD, AB, Uluslararası Sistem, Devlet, Transatlantik İttifak

JEL Kodlar: N40,N90,N01.

Abstract

With the end of the bipolar structure, the power vacuum that arose in the international structure was replaced by the United States, and the United States became a state that directs and shapes the international system. Within the transatlantic alliance, which has

Dr. Öğr. Üyesi, İzmir Demokrasi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, İzmir, Türkiye
✉ sedagozde.tokatli@idu.edu.tr

Geliş/Received: 30.12.2022
Kabul/Accepted: 09.06.2023

Seda Gözde Tokatlı, "21. Yüzyıl'da Transatlantik Yapı İçerisinde Güç Dengelerinde Yaşanan Değişim", İstanbul Gelism Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (2), Ekim 2024, ss. 478-492.

many years of collective cooperation of the leaders of the changing foreign policy, national interest and the concept of systemic variables with the presence of relatively more importance to the concept of value has changed. The changing international conjuncture, the increasing actions against liberalism or the transformation in the power capacities of the states have revealed new problems in the transatlantic alliance. In this study, how the alliance relationship between the European Union and the USA has changed within the framework of systemic variables, the increasing importance of interest-based foreign policy, and the increasing influence of China, especially the rising power, in this crisis-ridden new world order will be evaluated within this framework. This study will reveal the effects of the decisions taken by the leaders who have a say in the US administration on the transatlantic alliance relations, the change in the power policies of the states within the system, or the usual effect on the Western alliance relations of the states that are trying to change the system.

Keywords

USA, EU, International System, State, Transatlantic Alliance

JEL Codes: N40,N90,N01.

1. Giriş

1945 yılı ve sonrasında ABD liderliğinde kurulan liberal dünya düzeni içerisinde Avrupalı devletlerde yer alarak, kıta içerisinde refah, istikrar ve barış getirme çabası içerisinde girmiştir. Avrupa ülkelerinin yeniden eski gücüne kavuşmaları için gerekli ekonomik, askeri ve sosyal yardımları sağlayacak tek ülke olan Amerika, ilk olarak Avrupa ülkelerinin ekonomisinin yeniden canlanması için iyileştirme paketleri sunmuş, ortak güvenlik politikaları kapsamında Avrupa'nın güvenliğini garanti altına almış ve ortak tehdit karşısında ülkeler yetkilerini paylaşmıştır. ABD, Avrupa ülkeleri ile olan müttefiklik ilişkisini yeniden gözden geçirerek transatlantik ittifak işbirliğinin geleceğini garanti altına almak ve gelebilecek olası tehditler karşısında yekpare bir duruş sergilemek adına Avrupa ülkelerine yönelik yeniden yapılanma ve destek paketlerini devreye sokmuştur. Transatlantik ittifakın güvenliğinin sağlanmasında önemli rol oynayan NATO örgütü, savunma, askeri ve stratejik işbirliği alanlarında önemli kararlarında alınmasında önemli rol oynamıştır. NATO şemsiyesi altında yer alan Avrupa Birliği üye ülkeleri ve Amerika, küresel sorunlar karşısında ortak işbirliği ve çalışma alanlarını belirlemiş, diyalog geliştirme ve diplomasi alanında ortak hareket etmişlerdir. ABD'nin NATO ve BM kurumları aracılığıyla aktif olarak yer aldığı insani müdahale örnekleri, çeşitli askeri operasyon girişimleri ve dünya barışına olan katkısı uluslararası toplum içerisinde ABD liderliğinin meşruiyet söylemleri üzerinde önemli bir etki yaratmaktadır. ABD, bu dönemde uluslararası sistem üzerindeki hâkimiyetini, piyasalardaki üstünlüğünü ve uluslararası kurumlar üzerindeki etkisini kendi kuralları çerçevesinde çizerek yeni bir dünya düzeni yaratmaya çalışmıştır. ABD önderliğinde yeni bir dünya yaratılırken, liberal demokrasi, serbest pazar ekonomisinin diğer ülkelere yayılması sağlanmıştır. ABD sistem içerisinde sahip olduğu emsalsiz konum sayesinde, dünyanın ilk ve gerçek küresel gücü olduğunu belirtmiştir. ABD'nin o dönemde ihtiyacı olan güçlü Avrupa topluluğu, transatlantik ittifakın bağının da daha güçlü olmasına önemli katkı sağlamıştır. ABD öncülüğünde inşa edilen AB, Soğuk Savaş döneminde Doğu Blok'u karşısında dengeleyici rol oynarken, savaş sonrası dönemde de transatlantik ittifak ilişkisinin sürekliliğine önemli katkı sağlamıştır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenlik algısında yaşanan değişim, güvenlikleştirme politikalarının da önem kazanmasına, sorunların ulusal düzeyden çıkıp uluslararası bir sorun haline gelmesine ve ya kolektif savunmaya olan gerekliliği ortaya koymuştur. Transatlantik ittifak yapısı içerisinde yaşanan önemli gelişmeler, sistemik değişkenler veya uluslararası devletlerarası ilişkilerin yeniden revize edilmesine yol açmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde liderlerin değişen dış politika anlayışları, sistemik değişimler ve ya güncel gelişmeler mevcut müttefiklik ilişkilerin daha fazla zarar görmesine yol açmıştır.

Soğuk Savaş sonrası dönemde iki kutuplu yapının sona ermesiyle uluslararası yapıda meydana gelen güç değişimiyle beraber yeni uluslararası oluşumlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde güvenlik algısında yaşanan çok yönlü değişim güvenliği tehdit eden tek aktörlerin

devlet olmadığını, devlet dışı örgütlerin de sistem içerisinde bir tehdit kaynağı oluşturabileceği ortaya konmuştur. Devlet güvenliği kadar insani güvenliğinde ön planda çıktığı bu dönemde, devletler, uluslararası örgütler ve devlet dışı örgütler sistem içerisinde daha aktif rol oynamaya başlamıştır. İki kutuplu yapının sona ermesi ile oluşan güç boşluğu Amerikan liderliğinde devam etmiş, yeni dünya düzenin temelleri atılmıştır (Fukuyama, 2003: 22) ABD tarafından 1991’de “Ulusal Güvenlik Strateji Belgesi” ilan edilmiş ve “Yeni Dünya Düzeni” kavramı ortaya çıkmıştır. (NSSI, 1991).

Samuel Huntington, “Medeniyetler Çatışması” adlı eserinde, Soğuk Savaş sonrası dönemi “tek-çok kutupluluk” en kaba tabiriyle, “birçok güç ve tek bir süper güç” şeklinde tasvir etmiştir. (Huntington, 1999: 43)

Soğuk Savaş sonrası dönemde sistem içerisinde ABD’nin gücünü dengeleyebilecek kadar güçlü bir aktörün olmaması ABD’yi hegemon güç pozisyonuna sahip bir ülke olmasına imkân tanımıştır. ABD, 1990’lı yıllardan sonra oluşan tek kutuplu yapıyı “Yeni Dünya Düzeni” olarak adlandırarak Amerikan üstünlüğünü ön plana çıkartmayı hedeflemiştir.

Bu çalışmada, Soğuk Savaş sonrası dönemde transatlantik ittifak ilişkilerinde yaşanan değişim tarihsel gelişmeler kapsamında liderlerin değişen politikaları ile beraber incelenecektir. Sistem içerisinde ortaya çıkan bu kırılmanın ve ya dengelerde yaşanan bu değişiminin ABD’ye olağan etkisine değinilecek ve liberal dünya düzenin yaşadığı krizin geleceği sorgulanacaktır. Transatlantik ittifak ilişkilerin gidışatını değıştiren önemli gelişmelerden olan 2020 yılında NATO tarafından yayınlanan Yeni Bir Çağ için Birlikte Raporu ve 2022 yılı NATO Stratejik Belgesine bu çalışma kapsamında değinilecek, Ukrayna Krizi’nin oynadığı yapıcı rol ve Avrupa Siyasi Topluluğu’nun birlik içerisinde yarattığı etki de bu kapsamda incelenecektir. Bu çalışmanın ortaya koymak istediği temel amaç, transatlantik ittifak ilişkisinde yaşanan çatlağın liberal dünya düzenine ne gibi sonuçlar doğuracağını, uluslararası kurumların ve yükselen güçlerin güç dengeleri üzerinde yarattığı etkiyi ve uluslararası gelişmelerin ittifak ruhuna olağan sonuçlarını ele almaktır. Bu çalışma kapsamında, transatlantik ittifak ilişkisinde yaşanan değışimi görmek adına tarihsel karşılaştırmalı analiz teknikleri kullanılarak, tümevarımsal analiz yöntemiyle parçalara değil, bütüne bakılacaktır. Çalışma kapsamında, nitel veri toplama teknikleri kullanılacak, aynı zamanda ülkelerin maddi kapasitelerinde yaşanan yükseliş görebilmek ve ya devletlerin artan gücünü ölçebilmek için nicel veriler ile desteklenecektir.

2. Soğuk Savaş Sonrası Dönemde ABD Liderliğinde İnşa Edilen Liberal Dünya Düzeni

Soğuk Savaş döneminde ABD ve SSCB uygulamaya koyduğu kararların altında güç ve çıkar kavramları önemi rol oynamıştır. İki kutuplu yapı içerisinde daha güçlü bir Batı kanadının varlığı ABD’nin sistem içerisindeki çıkarlarının temsil etmesinde ve çevreleme politikalarını daha kolay inşa etmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Uluslararası sistem içerisinde aktörlerin yapısal düzen içerisinde yarattığı etki önemlidir. Soğuk Savaş sonrası dönemde sistemik değışkenler yerini kişi değışkenine bırakmaya başlamıştır. Amerikan dış politikasında George Bush yönetimi sonrasında aktörlerin dış politika ve yapı üzerinde oynadığı rol ön plana çıkmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde tek kutuplu yapı içerisindeki liderlik George W.H. Bush dönemiyle ortaya çıkmıştır. Bush yönetiminin transatlantik yapı içerisinde artan ekonomik politikalar, liberal değerleri ön plana çıkaran yaklaşımı Bill Clinton döneminde daha ileri bir boyuta taşınmıştır. Uluslararası kurumların ön plana çıkmasıyla artan ekonomik işbirliği ve serbest pazar ekonomisi küreselleşmenin önünü açmıştır. Liberal değerlerin ön plana çıktığı bu dönemde demokrasi, insan hakları ve uluslararası hukuk kavramlarına verilen önem daha fazla artmıştır. Bill Clinton yönetimi küreselleşme çatısı altında serbest pazarın işleyişine yönelik olumlu adımlar atmıştır. Amerika’nın karşı beklenen güç dengesi politikalarının devreye girmemesinin en önemli sebepleri arasında, ABD’nin sistem içerisinde bir tehdit olarak algılanmaması ve ABD’nin sadece kendi güvenliğini korumaya yönelik almaya önlemlere yönelmesidir. Stephen Walt’a göre, uluslararası sistem içerisinde yer alan devletlerin dengeleme arayışı içerisinde girmemesi Amerikan gücünün devamlılığına hizmet etmektedir. Amerika’nın insancıl müdahaleler kapsamında başvurduğu sert güç uygulamaları oluşabilecek yeni dengeleme oluşumlarının önüne geçmiştir (Walt,2000: 121-155)

Batı ittifakı içerisinde inşa edilen ortak değerler bütünü ve birlik kavramı George Bush'un yönetime geçmesiyle büyük bir dönüşüm içerisine girmiştir. ABD dış politika anlayışında en büyük tehdit unsuru olarak uluslararası terör kavramı yer almaya başlamıştır. 11 Eylül terör saldırıları sonrasında Bush yönetiminin güç politikalarında yaşanan değişim, Bush doktrini kapsamında gücünü meşrulaştırma çabası, ABD'nin ulusal çıkarları çerçevesinde dış politikaya yön vermesi, transatlantik ittifak arasındaki sıkı ilişki bağının zayıflamasına ve ülkelerin ortak bir duruş sergileyememesine yol açmıştır. ABD'nin sert güce yönelik artan eylemleri, çıkar odaklı dış politika anlayışı sistem içerisindeki yumuşak gücünü gölgelerken, ulusallaşmaya yönelik artan politikalar da küresel gücünü olumsuz yönde etkilemiştir. ABD, 11 Eylül terör saldırıları ile küresel yönetimdeki düzenleyici ve yönlendirici rolünü kaybetmiş, askeri gücünü ön plana çıkartarak çıkar ve sorumluluklarının çok daha ötesine geçmiştir.

Barack Obama göreve geldiğinde, ABD'nin eski gücünü yeniden kazanması için "Değişim" sloganının önemine vurgu yapmıştır. Obama yönetimi tek taraflı politika yürütme seçeneğini daha az kullanarak bölgesel iş birliği çerçevesinde politikalara daha fazla yönelmiştir. Obama yönetimi sert ve yumuşak gücü bir arada tutarak akıllı güç politikalarını uygulamak sermaye gücü içerisinde bilgi gücünün giderek arttırmayı amaçlamıştır. Obama, ABD'nin uluslararası sistem içerisinde bozulan imajını düzeltmek amacıyla kamu diplomasi faaliyetlerine yönelmiş, diplomasi araçlarını daha fazla kullanarak oluşan negatif algıyı yok etmek için büyük çaba göstermiştir. Bush dönemi dış politikasında ön plana çıkan mali güç, askeri güç ve ya sermaye gücü kavramlarına ek olarak Obama yönetimi uzlaşma kültürü, diyalog ve iş birliği kavramlarını ortaya koymuş ve akıllı bir dış politika yürütmeyi hedeflemiştir. Obama yönetiminin ulusal güvenlik ile uluslararası düzen arasında kurduğu sıkı bağ ilişkisi sert ve yumuşak gücün bir arada dengeli bir şekilde yürütüldüğünü göstermektedir. Barack Obama'nın küresel tehdit olarak tanımlanan terör ve terör grupları ile mücadelesi, nükleer silahların yayılmasına yönelik aldığı önlemler ve yürüttüğü başarılı operasyonlar Bush döneminden sonra ABD imajına olumlu yönde katkı sağlamıştır. Obama yönetiminin yürüttüğü diyalog geliştirici faaliyetler, transatlantik ilişkilerdeki yenilenme çağrısı ve uzlaşma kültürü çerçevesinde benimsenen ılımlı dış politika anlayışı BM ile ABD arasındaki ilişkilere de olumlu yönde yansımıştır.

2008 ekonomi krizi sonrasında ABD ulusal ve uluslararası ekonomik sistem üzerinde sahip olduğu kontrol mekanizmasını kaybetmeye başlamıştır. Neoliberal küresel kriz sonrasında Amerika içerisindeki refah seviyesi düşmeye başlamış, uluslararası liberal piyasalar üzerindeki hakimiyeti de zayıflamaya başlamıştır. Obama yönetimi, ABD'nin uluslararası piyasalardaki eski gücünü kazanması ve ekonomisinin yeniden canlanması için korumacı politikalara yönelmiş, ilk olarak ABD dolarının eski değerine kavuşması ve bütçe açığının kapatılmasına yönelik aksiyon planlarını uygulamaya koymuştur. 2008 finansal kriz sonrasında ülke içerisinde ekonominin yeniden canlanmasına yönelik uygulamaya konan koruyucu paket ve önlemler diğer ülkelerin kapılarını dış dünyaya kapatmasına ve liberal ekonomik iş birliğinin zayıflamasına yol açmıştır. Obama yönetimi göreve geldiği günden itibaren güçlü bir askeri yapıya olan ihtiyacı vurgulamış, askeri operasyonların ülke ekonomisi üzerindeki etkilerini azaltmaya yönelik kararlar almış, liberal ekonomik modelin yeniden canlanması için kurtarma paketlerini işleme almış ve diplomasiyi dış politikanın temel aracı olarak kullanmıştır.

Avrupa Birliği'nin bütünleşme sürecinde ve güvenlik alanında en büyük katkı sağlayan NATO, AB içerisinde uygulanan askeri, savunma ve strateji geliştirme konusunda yeni alternatif işbirliklerinin önünü açmıştır. NATO'nun kriz yönetimi çerçevesinde yürüttüğü operasyonlarda Avro Atlantik alanının dışına çıkarak Batı ittifakı içerisinde kabul gören ortak değerlerinde evrensel zemine taşınmasını sağlamıştır. NATO'nun 2011 tarihinde Libya'ya düzenlediği askeri operasyonda ABD, Avrupa ülkelerinin kendi güvenliklerini sağlamaları konusunda uyarıda bulunmuş, üye ülkelere kendi güvenlik kalkanını oluşturma noktasında haklar tanımış ve NATO'ya yönelik gösterdiği desteği de azalmıştır. Libya krizi sonrasında, NATO'nun güvenlik ve savunma alanında nasıl bir rol oynayacağı konusunda üye devletlerarasında önemli ayrışmalar meydana gelmeye başlamıştır. AB yeni bir yapılanma olarak karşımıza çıkan Kalıcı Yapılandırılmış İşbirliği Savunma Anlaşması'nın (PESCO) önemine daha fazla vurgu yapmaya başlamış, savunma alanında daha sıkı işbirliği ve koordinasyon amacının gerekliliği ortaya koyulmuştur (Madak ve Gençalp, 2020: 18). 2009 yılında AB ülkeleri Lizbon Anlaşması ile Ortak Güvenlik ve Savunma Projesi (OGSP) kapsamında üye devletler savunma, askeri ve stratejik güvenlik alanlarında önemli reform çalışmaları gerçekleştirilmeyi amaçlamıştır. OGSP projesinin revizyon

edilerek PESCO anlaşmasının hukuki temeli Lizbon Antlaşması ile açıkça tanımlanmıştır (Turhan, 2019: 356). Obama'nın Asya-Pasifik bölgesinde yürüttüğü "Asya'ya Dönüş" (Pivot to Asia) stratejisi yükselen güç olan Çin'i çevreleme amacı taşısa da Asya kıtasına yönelik artan eğilimi AB ile olan mevcut ilişkisinin zedelenmesine yol açmıştır. ABD ortak sorunlar karşısında AB ülkeleri ile beraber hareket etme veya uluslararası krizlerin maliyetlerini küresel örgütler ile paylaşma yoluna gitmektedir. Obama yönetimi AB ülkelerinden savunma, güvenlik ve ekonomi gibi konularda daha fazla sorumluluk alması konusunda taleplerde bulunsada AB içerisindeki çok sesli yapı ortak politika yürütülmesini engellemiştir. Barack Obama döneminde AB ile ABD arasındaki ilişkilerin istenilen düzeyde gelişmemesi ve ya ortak bir dış politika yürütememeleri Asya Pasifik bölgesinin cazibesinin artan önemini ortaya koymaktadır. Obama yönetimi yenilikçi bir ekonomi ile finansal krizlerin üstesinden gelmeyi, evrensel değerleri içeride ve dışarıda korunmayı ve uluslararası barışı tehdit eden unsurları ortadan kaldırmayı ilk öncelikleri arasına koymuştur.

Donald Trump'ın dış politika anlayışı küresel çıkar, uzlaşma kültürü ve işbirliği gibi kavramları göz ardı etmesi transatlantik ittifakın temelini oluşturan ortak değerler bütünü, demokratik yönetim ve kolektif güvenlik kavramlarının geleceğin sorgulanmasına yol açmıştır. Donald Trump'ın fayda maliyet analizi çerçevesinde ulusal çıkarlarını önceleyen dış politikaya daha fazla yönelmesi geleneksel ABD dış politikası ile örtüşmediği gibi Batı ittifak yapısı içerisinde de ayrıştırıcı bir rol de oynamıştır. Trump yönetiminin Avrupa ülkelerine yönelik artan dışlayıcı söylemleri ve ya küresel çıkarları arka planda tutan davranışları mevcut ilişkileri olumsuz yönde etkilemiştir. ABD dış politikasında yaşanan köklü değişimler liderlerin benimsediği ulusal stratejiler kapsamında yeniden revize edilmesi Avrupa Birliği'nin küresel zeminde dönüşüm içerisine girdiğini göstermektedir.

Donald Trump yönetimiyle benimsenen dış politika anlayışı değerler bütünü'nün çıkar kavramı çerçevesinde yeniden şekillendiğini göstermektedir. ABD'nin geleneksel dış politika anlayışının dışına çıkması, kuruluşundan itibaren benimsediği dış politika kültürünün zedelenmesini ve sistem içerisindeki kabulünün yeniden sorgulanmasına zemin hazırlamıştır. Donald Trump yönetimi ile beraber ABD içerisinde ön plana çıkan "Amerika First" söylemlerine karşılık AB'de "Helsinki First" söylemlerine yönelmeye başlamıştır. ABD'nin çıkar odaklı dış politika anlayışı transatlantik ilişkilerin gerilemesinde önemli rol oynamıştır.

Donald Trump'ın artan çıkar odaklı politikaları ittifak içerisinde güven boşluğunun oluşmasına imkan sağlamıştır. Başkan Trump'ın göreve gelmesiyle transatlantik ittifakın temelini oluşturan ortak değerler bütünü, demokratik yönetim ve kolektif güvenlik kavramlarının geleceği de sorgulanmaya başlanmıştır. ABD'nin ulusal çıkarlarını öncülleyen kararlar alması üye devletleri tek başına hareket etmeye zorlamıştır. Trump yönetimi ortak güvenlik çatısı altında ekonomik katkı payının adil dağıtılmadığını ve bu durumun adil olmadığını açıkça ifade etmiştir. 2017 yılında Brüksel'de gerçekleşen zirve sırasında Donald Trump'ın, "Avrupa'ya güvenliği NATO sağlayacaksa maliyetleri sadece ABD'ye yüklemeyin" mesajını vermesi, transatlantik ilişkilerde yaşanan en büyük kırılmanın bir örneğidir (Pifer, 2017).

Trump yönetimi liberal dünya düzeni içerisinde realist eğimli politikalar izlerken, realist politikaların temelini oluşturan güç dengesi ve çevreleme politikalarından uzak durmuş diğer bir ifadeyle, realist dış politikanın gerçeklerinden de farklı bir dış politikaya doğru yönelmiştir. Donald Trump uluslararası örgütler tarafından alınan ortak kararlar karşısında mesafeli bir duruş sergileyerek, pasif bir diplomasi uygulamış ve kendi çıkarlarına uygun politikaları küresel politikalar karşısında çoğu kez tercih etmiştir. Donald Trump'ın, Avrupa ülkeleri açısından güven sarsıcı açıklamalar yapmaya yönelmesi, özellikle müttefiklerine yönelik yaptığı sert eleştiriler, transatlantik ittifakın en önemli tutkalı olan karşılıklı güven ilişkisine sarsıcı bir etki yaratmıştır (Kanat, 2018:3).

ABD ve NATO arasında karar alma sürecinde yaşanan bir diğer koordinasyon sorununu da Suriye askeri müdahalesi kararında yaşanmıştır. Örneğin, 2019 yılında Donald Trump yönetiminin Suriye'den askerlerini çekmesini eleştiren Fransa Başbakanı Emmanuel Macron, "Şu anda yaşadığımız NATO'nun beyin ölümüdür" ifadelerini kullanmıştır (Sputnik News, 2019). 2020 yılında düzenlenen 56.Yıl Münih Konferansının başlığı ise "Batsızlık" olarak tanımlanmıştır (MSCR, 2020). Batısızlık kavramı, Batılı değerlerin Batı içerisinde artan popülizm ve milliyetçikle kaybolmaya başlamadığını, yükselen güçler karşısında Batı ittifakının geri kaldığını ve ortak mücadele ruhunun ise giderek aşınmaya başladığını

simgelemektedir (Nye, 2020). NATO güvenlik şemsiyesinin pasif duruşu karşısında Avrupa içerisinde ayrışmalar hız kazanmaya başlanmış, küresel zeminde oluşan güç boşluğu Rusya ve Çin tarafından ikame edilmiştir.

Donald Trump yönetimiyle yükselen popülist politikalar, artan Avrupa şüpheciliği, Avrupa'da popülist radikal sağ partilerin artan ayrılıkçı söylemleri ve Brexit referandumu da bunun en önemli çıktısı olarak da değerlendirilmiştir (Lee, 2018: 145). Brexit sonucunda Birleşik Krallığın AB'den çekilme yönünde karar alması, küresel düzeyde yükselen sağ politikaların en önemli yansımalarından biridir (Brack ve Startin, 2015: 240). Donald Trump yönetimi federal Avrupa'ya yönelik adım olarak değerlendirilen Brexit kararı karşısında birleştirici rol oynamak yerine ayrıştırıcı bir tavır benimsemiştir. ABD'nin desteğiyle uzun yıllar önce inşa edilen AB örgütü, günümüzde yine AB'nin karşı duruşu benimsemesi sonucunda dağılma sürecini hızlandırmıştır. Örneğin, Donald Trump ülke içerisindeki cari açığı kapatabilmek için ilk olarak Çin'e yönelik ticaret vergilerini uygulamaya koymuş daha sonra da rotayı Avrupa'ya çevirmiştir. 2018 yılında Trump yönetimi Avrupa ülkelerine yönelik çelik ithalatına %25 ve alüminyum ithalatına %10 ek vergi uygulaması getirerek yerli üreticilerin rekabet avantajını arttırmayı amaçlamıştır. (Tax Foundation, 2018). Liberal ekonomik modelin en önemli savunucusu olan ABD, küresel ticarete yatırım yerine yaptırım mekanizmasını ortaya koyarak küresel ticarete yönelik kısıtlamalar getiren ülke olmuştur.

Brexit süreci kapsamında AB ile ABD arasında yaşanan ayrıştırıcı politikalar ön plana çıkarken, ABD'nin Asya kıtasına yönelik artan politikaları mevcut ilişkilerin gidişatının yeniden sorgulanmasına yol açmıştır. ABD, yükselen Çin tehdidi karşısında QUAD ve AUKUS oluşumlarına öncülük ederek yükselen ve ya rakip olarak tanımladığı güçlerin sistem içerisindeki manevra yapabilme kabiliyetlerini de kısıtlamayı amaçlamaktadır. ABD'nin yükselen Çin tehdidi karşısında NATO'nun varlığını göz ardı ederek Asya Pasifik kıtasındaki müttefikleriyle işbirliğine yönelerek dengeleyici koalisyonlar oluşturması bu çalışma kapsamında ortaya konan savın destekleyici gelişmeler arasında yer almaktadır. ABD, Asya-Pasifik kıtasına yönelerek, Atlantik kıtasındaki müttefikleri ile mevcut ilişkilerinin geleceğini de riske atmıştır. ABD politikalarının değişen tehdit algısı kapsamında yön değiştirmesi AB ülkelerin dış politika yaklaşımını da değiştirmiştir. Örneğin, ABD'nin Afganistan'dan çekilme yönünde aldığı tek taraflı karar AB ülkeleri tarafından kınanırken, ABD'nin AUKUS anlaşmasını imzalaması ABD'nin önemli müttefiki olan ve BM daimi üyesi olan Fransa hükümeti tarafından büyük tepki ile karşılanmıştır. AUKUS, yükselen güç olan Çin Halk Cumhuriyeti'nin Asya-Pasifik kıtasındaki gücünü dengelemeye yönelik bir girişim örneğidir. AUKUS anlaşması sonrasında, Avustralya'nın, Fransa ile olan 96 milyar dolarlık denizaltı ihalesi iptal etmesi karşısında Fransa kendisini "*ihanete uğramış*" olarak hissettiğini dile getirmiştir (CRI News, 2021). Fransa Dışişleri Bakanı Jean Yves Le Drian, "*Avustralya ile güven ilişkisi kurmuştuk, bu güvene ihanet edildi*" yönünde söylemleri ile ön plana çıkmıştır (BBC News, 2021).

ABD'nin alternatif bölgesel oluşumlara öncülük ederek farklı kıtalarda yeni müttefik arayışına girmesi NATO'nun işlevselliğinin ve gerekliliğinin daha fazla sorgulanır hale gelmesine yol açarken, transatlantik ittifak içerisinde oluşan güç boşluğunu da daha belirgin hale getirmiştir. Batının kurucu değerlerinin temsilcisi olan ABD'nin liberal değerleri göz ardı ederek aldığı içe dönük kararlar kolektif güvenliğin ekonomik çıkarlar bağlamında ayakta kalmasına ve ortak değerler bütünü'nün zarar görmesine yol açmıştır. Başkan Trump, ulusal çıkarlar çerçevesinde transatlantik ittifak ilişkilerine yön vererek aynı zamanda liberal dünya düzeninin geleceğini de riske atmıştır. Batı ittifakı içerisinde istişare mekanizmasının işlevsiz hale gelmesi sonucunda AB üye devletleri kendi geleceklerini belirlemeye yönelmiş ve ya kendi özerk oluşumlarını inşa etme girişimi içerisine girmiştir.

3. Batı Liberal Dünya Düzeninde Ortaya Çıkan Güncel Sorunlar

ABD öncülüğünde kurulan liberal dünya düzeni ABD'nin en yakın müttefikleri olan Avrupa ülkeleri beraber uzun süre ayakta kalmayı başarmıştır. ABD merkezli bu liberal uluslararası düzen, sistemdeki büyük güçler arasındaki bir sıcak savaşın önüne geçmeyi de başarmıştır (Colgan ve Keohane, 2017: 37).

Soğuk Savaş döneminde liberal uluslararası düzen sadece Atlantik dünyası ile sınırlı kalmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde değişen güvenlik algısı devletlerin beraber hareket etmelerini zorunlu hale

getirmiştir. Yeni dünya düzeninde otoriter devletlerin demokratikleşme yönünde artan eğilimleri, NATO'nun genişlemesiyle üye devlet sayısının artması, kapitalist yönetiminin kommunist yönetime karşı zaferini ilan etmesi küresel liberal dünya düzenin lehine önemli sonuçlar doğurmuştur. Liberal dünya düzeni içerisinde önemli gelişmeler arasında yer alan 11 Eylül siyasi krizi ABD'nin dar ve ulusal çıkarlar temelinde dış politikayı temel esas alacağını ortaya koymuştur. Batı güvenliğinin garantörlüğünü garanti altına alan bir ABD yerinde, kendi sınırlarının güvenliğini öncelikli amaç eden bir ülke olarak karşımıza çıkmıştır.

2017 yılında Amitav Acharya *"Liberal Hegemonya Sonrası"* (After Liberal Hegemonya) adlı kitabında, uluslararası düzenin dört ana unsur üzerinde kurulu olduğunu (serbest ticaret, çok taraflı kurumlar, demokratik yönetim ve liberal değerler) ancak bu dört unsurun uzun süredir durgunluk içerisinde olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, Trump yönetiminin ise bu durgunluğu sadece hızlandırdığını önemle altını çizmiştir (Acharya, 2021: 271). Transatlantik ilişkilerde yaşanan gerileme, küresel paydaş rolünün azalması, çıkar ve kişi değişkeni çerçevesinde inşa edilen dış politikanın ağırlık kazanması ABD yönetiminin meşruluğunun ve varlığının sorgulanmaya başlanmıştır. Amitav Acharya, *"Amerikan Dünyasının Sonu"* (The End of American World) adlı kitabında da, Amerika'nın liderliğinde kurulan bu düzenin evrensel olma konusundaki iddiasını eleştirerek Amerika'nın çıkarlarına hizmet etmesi yönündeki varsayımını ortaya koymaktadır (Acharya, 2018).

ABD'nin sistem içerisinde meşru yönetim algısının inşa edilmesine önemli rol oynayan normatif değerlerin yerini faydacı bir politika yer almaya başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri yumuşak gücünün en önemli unsuru olan değer, ilke ve kuralların diğer ülkeler üzerindeki cazibesini yitirmeye başlaması sistem içerisindeki konumunun gerilemesine yol açmıştır. ABD'nin uluslararası yapı içerisinde diğer ülkelere demokrasi ihraç eden rol model olma yeteneğinde yaşanan erozyon, diğer ülkelerin politikaları üzerinde sahip olduğu gücü ve ya inandırıcılığı daha fazla sorgulanmaya başlanmıştır. Batı içerisinde liberalizm karşıtı söylemlerin ön plana çıkması, liberal değerlerin en önemli savunucusu olan ABD'nin artan liberal karşıtı eylemleri liberal dünya düzeni içerisinde önemli bir sorunun varlığını ortaya koymaktadır.

Özellikle, Donald Trump yönetimi ulusal çıkarlar çerçevesinde transatlantik ittifak ilişkilerine yön vererek aynı zamanda liberal dünya düzeninin geleceğini de riske atmıştır. Özellikle, Donald Trump'ın 2019 yılında Paris İklim Sözleşmesi'nden geri çekilmesi, Trans-Pasifik Ortaklığını sona erdirmesi, serbest ekonomiyi kısıtlayıcı müdahaleler kapsamında Ticaret Savaşları'nı başlatması, NAFTA anlaşmasını sorgulaması küresel liberal yönetişimin paydaşı olma gibi bir niyeti olmadığını açıkça göstermiştir. Donald Trump'ın küresel yönetim modeline aykırı tavırlar benimsemesi, demokrasi ve ya insan hakları söylemlerini göz ardı etmesi ve ya fayda maliyet çerçevesinde kararlar almaya yönelmesi liberal yönetime muhalefetin aslında kendi kalbinden geldiğini göstermektedir. Özellikle, Brexit sürecinde yaşanan olaylar diğer üye devletler üzerinde olumsuz bir etki yaratmış, liberal ekonomik modelin varlığını da riske atmıştır. AB'nin liberal bütünleşme modelinin diğer devletler tarafından örnek alınabilecek ve ya bir model olma niteliğini kaybetmeye başlamıştır (Niblett, 2017: 20). Trump'ın transatlantik ittifak içerisinde artan güven sorunundan sonra Almanya eski Başbakanı Merkel'in *"Avrupalılar olarak kaderimizi elimize almalı ve kendi geleceğimiz için savaşmalıyız"* yönünde açıklamada bulunması Avrupa Birliği üye devletlerinin Trump yönetime karşı birlik olma bilinci ön plana çıkmıştır. (Paravicini, 2017). Örneğin, ABD'nin Afganistan ve Irak'a demokrasi götürmedeki başarısızlığı, Washington Mısır'da 2013 yılında gerçekleşen asker darbeyi desteklemesi, 6 Ocak 2020 tarihinde yaşanan ABD Kongre baskını, ülke içerisinde artan popülist ve ayrıştırıcı söylemler liberal yönetim modelinin kendi içerisinde yaşadığı meşruiyet krizini ortaya koymaktadır. Trump yönetimi ile küresel arenada daha fazla öncü rol oynamaya odaklanarak ülke için maliyetli sonuçlar doğurabilecek bir sorumluluk ve askeri taahhüt altına girmiştir (Posen, 2015: 11). ABD ve AB arasında artan rekabet ilişkisi uluslararası sistem içerisindeki dinamiklerin yön değiştirmesine yol açmıştır. Transatlantik ittifak içerisinde artan krizler ve oluşan güven kaybı yükselen güç Çin'e büyük avantajlar sağlamıştır.

Uluslararası sistem içerisinde güç dengeleri 19.yy'da Doğu'dan Batı yönüne doğru çevrilirken, 21.yy'da ise Batı'dan Doğu yönüne doğru kaymaya başlamıştır. Büyük güçlerin Asya kıtasında artan bölgesel oluşumları, koalisyon oluşturma eğilimleri ve yürüttüğü dengeleyici mekanizmalar Asya'nın yani *"Doğu"*nun yeniden merkezi bir konuma doğru yükseldiğini göstermektedir. ABD, sistem içerisinde yükselişini sürdüren Çin karşısında, ulusal kararlarını kendi çıkarları ve değişen sistemik

tehditler çerçevesinde yeniden revize etmek zorunda kalmıştır. ABD, Çin'in hızla artan gücü karşısında Asya kıtasında alternatif oluşumlara yönelmiş, bölge içerisindeki çevreleme faaliyetlerine hız vermiş ve güç mücadelesinin merkezini ise Asya-Pasifik kıtasına taşımıştır. 21. yy'da ABD'nin en büyük rakibi olan Çin, transatlantik ittifak içerisinde artan krizlerden en çok fayda sağlayan ülke olmuştur. Soğuk Savaşın bitiminden sonraki 10 yıl içerisinde Çin, küresel sistem içerisinde en büyük iktisadi büyümeyi gerçekleştirerek Asya Kıtasının gelişimine büyük katkı sağlamıştır. Çin'in çok yönlü devam eden yükselişi uluslararası sistem içerisinde alternatif bir dünya düzeni inşa etme algısını da beraberinde getirmiştir. Çin'in sınır komşuları ile geliştirdiği iyi komşuluk ilişkileri, gelişmekte olan ülkeler ile yürüttüğü kazan-kazan politikaları ve devletlerarasındaki ilişkilerde oynadığı arabuluculuk rolü Batı'nın sıfır toplamlı kazanç politikaları karşısında büyük önem kazanmaya başlamıştır.

Bu çalışma kapsamında ortaya konmaya çalışılan temel amaç, transatlantik ittifak ilişkilerinde ortaya çıkan sorunların varlığı, oluşan bu güven boşluğunu doldurma yönünde büyük bir çaba içerisinde giren Çin'in Avrupa kıtası içerisinde artan yayılmacı gücünü ortaya koymaktadır. Örneğin, 2012 yılında Orta Doğu Avrupa ülkeleri ile beraber imzaladığı 17+1 sınır ötesi iş birliğini genişletme anlaşması Avrupa Birliği üyeleri içerisinde Çin'in artan gücünü göstermektedir. Çin'in ekonomik amaçlı çizdiği bu yeni rotalar aynı zamanda askerler, silahlar, düşünceler, değerler ve insanlar içinde yeni bir göç rotası görevi görmektedir. Örneğin, 2020 yılında AB'nin en çok ticaret yaptığı ülkeler arasında (587,967 milyar dolar) Çin ilk sırada yer alırken, AB ülkelerinin toplam ekonomisi içerisinde %16'lık bir paya sahiptir (Trade Statistics, 2020). AB'nin küresel tedarik zincirleri açısından Çin menşeli ürünleri büyük öneme sahiptir. AB'nin hassas ekonomilerinin bağımlı olduğu toplam 137 ithal ürünün yarısından fazlası (%52) Çin menşeli ürünler oluşturmaktadır (Eu Commission, 2020). AB ile ABD arasındaki güçlü bir tarihsel ve kültürel bağ olsa da Çin yönetimi ile de güçlü bir ekonomik bağı bulunmaktadır. Çin ekonomik gücünü iyi kullanarak Avrupa ekonomisinin gidişatına yön verirken, Batı kıtasında var olan Çin tehdidi algısının da önüne geçmektedir. Çin, ABD'nin Batı kıtasındaki hâkimiyetini kendi lehine çevirmek için büyük çaba göstermektedir. Çin'in sistem içerisinde devam eden yükselişi ABD'nin etki alanlarının daralmasına ve çevreleme politikalarını yeniden revize etmesine yol açmıştır.

Çin, Batı merkezli bölgesel ve ya ekonomik amaçlı inşa edilen kuruluşlarına karşılık alternatif mekanizmalar geliştirmekte, yeni örgütler içerisinde daha fazla söz hakkı elde etmekte ve küresel finans ve para piyasasının yönünü de değiştirmektedir. Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi (KYG), kapsamında Avrupa ülkelerini Asya kıtasındaki ülkelere bağlarken, engelsiz ticaret ve ulaşımın sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Çin'e yönelik oluşan tehdit algısının kırılması noktasında da Kuşak ve Yol girişimi büyük önem taşımaktadır. ABD'nin en yakın müttefikleri arasında yer alan İngiltere, Almanya, Avustralya ve Güney Kore'nin de alternatif oluşumlarının içerisinde yer alması ABD'nin *"aşağılayıcı diplomatik bir yenilgisi"* olarak değerlendirilmektedir (Jones, 2020: 121).

ABD'nin sistem içerisindeki en büyük rakibi olan Çin, AB ülkeleri ile artan işbirliği, Avrupa kıtası içerisinde genişleyen gücü ve alternatif oluşumlar içerisinde AB üye devletlerin yer alması ABD'nin Avrupa kıtası içerisinde kendi elleriyle oluşturduğu boşluğun Çin tarafından doldurmaya yönelik çabaları ortaya koymaktadır. ABD'nin istikrarsızlaşan dış politikası, liderlerin değişen politikaları ve ya ulusal sorunlar karşısında geleneksel müttefikleri olan ülkeler ile olan ilişkilerine olumsuz yönde yansımaktadır. Çin'de transatlantik ilişkilerde yaşanan bu kırılmadan en çok nasibini alan ülke olmaya devam etmektedir. Uluslararası yapı içerisinde yükselen güçlerin mevcut güç dengeleri üzerinde değişimi tetiklerken, ittifak ilişkilerin yeniden inşa edilmesine de ön ayak olmaktadır. ABD ve AB arasında yaşanan çok yönlü sorunlar karşısında Rusya'nın AB ile enerji alanında ikili anlaşmalarını ve ya Çin ile AB ülkeleri serbest ekonomik ve yatırım anlaşmalarını devam ettirmiştir.

21.yy'da Çin'in uluslararası sistemde küresel sorunlara daha fazla dahil edilmesi, uluslararası kararlarda etkili olması, Çin'li yöneticilerin küresel platformlarda daha artan temsiliyet gücü ve uluslararası örgütler içerisinde daha fazla söz sahibi olması küresel yönetimde artan rolünü ön plana çıkartmaktadır. Uluslararası diplomaside Çin'in artan çok taraflı rollerinin ve küresel sorumlulukların büyük etkisi bulunmaktadır. Çin'in küresel yönetim sicili uluslararası kurumlar içerisinde çok taraflı katılımının evrilmesiyle büyük bir dönüşüm içerisine girmiştir. Devletlerarasında ortak değerler çerçevesinde kurulan ortaklıklar karşısında yaşanan ulusal çıkar çatışmaları realizm kuramının sistem içerisinde hala geçerliliğini koruduğunu da göstermektedir.

4. Transatlantik İşbirliğinin Sağlamasında NATO'nun Oynadığı Yapıcı Rol

Ortak kurumun varlığı Avrupa'da bir birlik oluşturulmasında, ortak hareket etme ve karar verme mekanizmasının işlemesine katkıda bulunacak hem de uluslararası ortam ile Avrupa'nın bağlantı kurmasını sağlayacaktır. NATO, anarşik uluslararası düzen içerisinde güven inşa etme ve inanılabilirlik açısından bir kilometre taşı görevi görmektedir. Avrupa ortak kurumun varlığı ile ABD ile doğrudan bir bağlantı kuracak ve Atlantik Dünyasını güçlendirecektir. NATO'nun Avrupa ve ABD arasında oynadığı yapıcı rol savunma alanına ortak hareket etmelerini sağlarken, diyalog geliştirme, karşılıklı güven ve siyasi kararların alınması noktasında da önemli bir ivme oluşturmaktadır.

ABD'nin Trump yönetimiyle NATO içinde yük paylaşımına yönelik artan eleştirileri, Brexit sürecine yönelik gösterdiği destek ve birlik içerisinde artan fikir ayrılıkları daha federalist bir yapıya doğru giden süreci hızlandırmıştır. Batı kanadında yaşanan farklılaşmalar sonucunda ülkeler çıkar odaklı dış politikaya daha fazla önem vermeye başlamıştır. Uluslararası sistemde Batı cephesinin güvenliğini sağlamak için maliyetleri üstlenmekten kaçan ABD'nin, çıkar eksenli dış politika anlayışı ağırlık kazanmıştır. ABD'nin uluslararası yönetim alanındaki karamsar tavrı, küresel paydaş rolünün azaldığının göstergesidir (Tokatlı, 2022) Uzun süredir NATO içerisinde etkisini gösteren ayrılıkçı politikalar ve devletlerarasındaki uyuşmayan çıkarlar Ukrayna krizi ile farklı bir çizgide ilerlemeye başlamıştır. 2022 yılında ABD'nin NATO bütçesine ülke içi GSYİH'lerinde katkı sağlayan ülkeler arasında ilk üç sırada Amerika (%3,47), İngiltere (%2,12), Almanya (%1,44) yer almaktadır. (Statista, 2022). Almanya savunma harcamalarını yıllardır Gayri Safi Yurtiçi Hâsılası'nın (GSYİH) %2 altında tutan bir ülke olarak bu tutumunu bir tarafa bırakmış ve 100 milyar gibi bir savunma harcama hedefi ortaya koymuştur (Noi, 2022). NATO kolektif güvenlik yapısı içerisinde yaşanan ayrışmalar, dayanışma ilkesinin daha fazla sorgulanmasına ve üye devletlerin ulusal temelli politikalar benimsemesinin önünü açmıştır. Trump yönetimi kolektif güvenlik politikalarında yaşanan ayrışma AB ülkelerinin kendi savunma politikasını inşa etme sürecini hızlandırmıştır.

Donald Trump yönetimi sonrasında Batı ittifak'ı ruhu içerisinde ortaya çıkan kırılma noktalarının yeniden inşa edilmesi ve güven duygusunun yeniden oluşturulması amacıyla NATO önemli gelişmelere imza atmıştır. Örneğin, 2019 yılında hazırlanan NATO 2030:Yeni Bir Çağ için Birlikte Raporu, transatlantik ittifak içerisinde yeniden birlik olma ruhunu ortaya koymak, ortak mücadele alanlarını revize etmek ve ortak tehditler karşısında beraber hareket etmeyi amaçlamaktadır. "NATO 2030: Yeni Bir Çağ için Birlikte" sistem içerisindeki siyasi uyumu, üye ülkeler içerisinde koordinasyonu, ortak savunma bilincini yeniden aşılmasını, mevcut tehditler karşısında beraber hareket etmeyi ve ya rakip ülkelerin sistem içerisindeki mevcut etkisini kırmayı amaçlamıştır.(NATO 2030,2020). NATO'nun, yeniçağın artan sınıma ve zorlukları karşısında ihtiyacı olan ittifak ruhu, siyasi uyum ve diyalog geliştirme ilkelerine daha fazla önem vermesi gerektiği ortaya konmuştur. (NATO 2030, 2020) Askeri olarak kendini kanıtlamış olan NATO, siyasi ve politik alanlarda beraber hareket etme bilincini yeniden topluluk içerisinde kazanılmasına yönelik bir dizi öneriye yer verilmiştir. Rusya ve Çin tarafından yürütülebilecek eş zamanlı ideolojik, politik ve ya sistemik meydan okumalar karşısında siyasi uyum ve mücadele ruhunun kazanılması gerekliliği bu raporda bir kez daha vurgulanmıştır. NATO 2030 raporunda, "yeniden birlik olma ve ya ortak mücadele ruhu" kavramlarına sıkça yer verilmesi NATO askeri ve savunma örgütü içerisinde bir çatırdamanın varlığını ve bu kapsamda alınması gereken önlem mekanizmalarını ortaya koymaktadır.

21. yüzyıldaki en önemli gelişmelerden biri olan Rusya'nın Ukrayna topraklarına yönelik saldırısı uluslararası istikrar ve güveni olumsuz yönde etkilerken, transatlantik yapı içerisinde önemli gelişmelere imza atmıştır. Avro-Atlantik bölgesine yönelik artan tehditler, saldırganlık ve ilhak politikaları karşısında NATO yeni önlem paketleri açıklamıştır. Ukrayna krizinde Rusya karşısında ortak hareket eden Batı topluluğu uyumlu bir şekilde krizlere yön vermeye çalışmıştır. NATO 5. madde kapsamında Doğu kanadında yer alan üye devletlere yönelik askeri desteğini sağlamaya devam ederken, AB ise tarihte ilk defa savaşta olan bir ülkeye silah ve diğer teçhizatların alınmasını ve teslimatını finanse edeceğine yönelik kararlar almıştır. AB topluluğu Ukrayna devletine yönelik silah ve ekipman desteği sağlarken, ABD'de Rusya'yı yıpratmak amacıyla ağır yaptırımları devreye sokmuştur. Rusya karşısında tek bir çatı altında hareket eden transatlantik ittifak topluluğu, Ukrayna krizi ile ittifak içerisinde kaybedilen güven yeniden kazanılırken, birlik içerisindeki uyum tekrardan sağlanmaya çalışılmıştır. Avrupa'nın güvenliğinin NATO çatısı altında sağlanıyor olması Avrupa'nın

stratejik askeri ve savunma mekanizmalarının yetersizliği göstermektedir. AB'nin NATO içerisindeki pasif duruşuna yönelik yapılan eleştiriler AB'yi kendi savunma stratejisini oluşturması yönünde teşvik etmiştir. Örneğin, AB'nin OGSP çerçevesinde değişen güvenlik algısı AB'nin otonom kimliğini güçlendirmesine katkı sağlayacaktır. Değişen dünyada bugün AB, değişen tehditler karşısında dirençli olabilmeyi, vatandaşlarını ve topraklarını koruyabilmeyi ve daha güçlü bir küresel aktör olmak için stratejik otonomisini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Noi, 2022). Avrupalı müttefik ülkeleri, ABD'nin kendi politikalarını zorla kabul ettirdiği değil, liderliğine rıza alabildiği bir liberal dünya sistemine olan özlemi tekrar vurgulanmıştır. ABD ve AB arasında birçok alanda artan politik ve ekonomik ayrımlar transatlantik ilişkilerin zarar görmesine yol açmaktadır.

2020 yılında NATO tarafından yayınlanan Stratejik Pusula'da AB, ABD'den güvenlik alanında bağımsız hareket etmeyi amaçlamaktadır. AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Josep Borrell tarafından imzalanan belgede, hızlı intikal kuvveti'nin 5 bin kişiye kadar çıkabilmesi, kara, hava ve deniz birimlerinden oluşması ve düzenli tatbikatlar yapılması hedeflenmektedir (Noi, 2022). AB ülkeleri için güçlü bir NATO ittifakı Batı kanadının güvenliği için büyük önem taşımaktadır. Her ne kadar Ukrayna krizi, AB ile ABD arasındaki ilişkilerin yeniden tamir edilmesine yönelik önemli bir gelişme olarak karşımıza çıksa da AB ülkelerinin Rusya'nın enerji kaynaklarına olan bağımlılıkları stratejik otonomileri önünde önemli bir engel oluşturmaktadır. Ukrayna krizi NATO üye devletleri ve AB üye devletleri arasında yaşanan güvenlik boşluğunu doldurarak birlik içerisinde var olan duraklamayı canlandırmış, üye devletlerarasındaki entegrasyonu da arttırmıştır. Örneğin, Ukrayna Savaşı'nda AB ve ABD ülkeleri uzun zamandan sonra ilk defa yekpare bir duruş sergileyerek Ukrayna topraklarına yönelik askeri ve güvenlik alanında ortak hareket ederek önemli kararlar almıştır. Örneğin, Avrupa Birliği üye devletleri, Rusya ile savaşan Ukrayna'ya askeri destek için 500 milyon avroluk ilave yardımda bulunmak üzere uzlaşmıştır (Trt Haber, 2022). ABD Maliye Bakanlığı, Rusya'nın savaş esnasında kullanılan silah ve teknolojiyi geliştirme kabiliyetini engellemeyi amaçlayarak, Rusya'nın savunma sanayi üssü için kritik öneme sahip 70 kuruluşun yanı sıra 29 kişiye de yaptırım kararı aldığını açıklamıştır (Reuters, 2022). Ukrayna krizinin transatlantik ilişkilere olumlu yönde katkı sağlamış, NATO üye devletleri arasında meydana gelen fikir ayrılıklarının da önüne geçmiştir.

2022 yılı Haziran ayında yayınlanan NATO'nun Yeni Stratejik Konsept belgesinde NATO'nun temel misyonları olan caydırıcılık ve savunma, kriz engelleme ve yönetme ile iş birliği güvenlik anlayışına değinmiş, kolektif savunma ilkesine önemle vurgulanmıştır. NATO'nun Avrupa güvenliği bakımından önemini ciddi bir şekilde vurgulanmış olduğu değerlendirilebilir (Öncel, 2022). NATO yeni stratejik belge ile AB üyesi olmayan ülkelerinde Avrupa savunmasına dahil olabileceğini, gerekli hassasiyetin gösterilebileceğini ortaya koymuştur. NATO'nun Avrupa savunmasındaki rolü Ukrayna Savaşı ile bir kez daha ortay konmuştur. Ukrayna Krizi sonrasında, Finlandiya ve İsveç'de NATO üyesi olma yönünde başvuruda bulunmuştur. NATO, Avrupa içerisinde tamamlayıcı, savunmacı ve kapsayıcı bir rol oynayan önemli bir kuruluştur. ABD ve Avrupa ortak düşmanı olarak tanımladığı Rusya ve Çin arasındaki stratejik ortaklığın derinleşmesi ve bu iki ülkenin kurallara dayalı uluslararası düzenin aşındırılmasına yönelik artan işbirliği karşısında yeniden hareket etme bilincini ortaya koymuştur. NATO, asli sorumluluğu olan caydırıcılık ve savunma hedeflerine ek olarak dayanıklılık/direnç hedefini de yeni belgeye eklemiştir. NATO üye devletleri ortak tehditler ve sorunlar karşısında yekpare duruş sergilemesi uzun yıllardır kaybolan güven boşluğunun doldurulmasına önemli katkı sağlamıştır.

NATO tarafından yayınlanan Stratejik belge ve raporlar birlik içerisinde birleştirici bir rol oynarken, Avrupa içerisindeki oluşan güven boşluğunu yeniden tamir etmek amacıyla Fransa Başbakanı Emmanuel Macron tarafından ortaya konulan Avrupa Siyasi Topluluğu (AST) projesi ortaya konmuştur. AST projesi, 27 AB ülkesi ve 17 Avrupa üyesi olmayan fakat Avrupa ülkeleri ile çeşitli düzeylerde ilişki halinde olan ülkelerin tek çatı altında toplama girişimidir. Avrupa Birleşmiş Milletleri olarak da tanımlanmaktadır. 6 Ekim'de Prag'da ilk toplantısını gerçekleştiren topluluk Rusya karşıtı oluşturulan Avrupa Paketi olarak da tanımlanmaktadır. Ukrayna krizi sonrasında kolektif bir duruş sergileyerek AST içerisinde yer alan 44 ülke, siyasi, enerji, güvenlik, ekonomik ve iklim gibi ortak sorunların çözümünde beraber hareket etmeyi amaçlamaktadır. AST projesi, AB içerisinde yaşanan krizlerin çözümüne yönelik önemli bir adım olarak da değerlendirilebilir. Örneğin, 2004 yılında birliğe katılan 10 ülkenin kapalı ekonomik yapısı AB ülkelerinin refahını olumsuz yönde etkilemesi, diğer bir ifadeyle AB içerisinde sosyalist ülkelerin içeri girmesiyle yaşanan refah krizi, 2008 ekonomik krizi ve Arap Baharı sonrası artan mülteci krizi önemli krizleri ortaya çıkarmıştır. AB içerisinde ortaya çıkan sorunlar en önemli

çıktıları ise birlik içerisinde islamofobi, marjinal ve ya ırkçı siyasi partilerin artışı, sağ partilerin yükselişi ve ya popülist liderlerin ön plana çıkması olmuştur. 2019 yılında ortaya çıkan Kovid 19 krizi, üye ülkelerin ulusal çıkarlarına yönelik kararlar olarak ortak sağlık politikaları yürütemediğini ve aynı çatı altında ortak karar verme mekanizmasının ise işlevsiz hale geldiğini göstermiştir. 2020 yılında Brexit krizi ise iç faktörlerin ve siyasi dinamiklerin birlik üzerinde oynadığı ayrıştırıcı rolü göstermektedir. 22 AB ülkesi NATO kanadı içerisinde yer alırken hala 5 üye ülke NATO dışında yer almaktadır. AB üye devletleri içerisinde 19 ülke Avro para birimini kullanırken 9 ülke hala kendi para birimini kullanmaya devam etmektedir.

AB'nin kendi içerisinde yaşadığı güven boşluğu ve ya artan ayrıştırıcı politikalar Ukrayna krizi ile farklı boyutlara doğru çevrilmiştir. Rusya'nın Ukrayna topraklarına yönelik saldırısı jeopolitik olarak Rusya'ya yakın olan Avrupa ülkelerin ekonomik, siyasi ve güvenlik tedbirlerini arttırmasına yol açmıştır. 2022 yılında Rusya'nın başlattığı Ukrayna Savaşı sonrasında kendisini Avrupa Birliği'ne yakın olarak gören ülkeler de birliğe üye olmak için başvurulara bulunmuştur. Örneğin, Ukrayna krizi sonrasında Gürcistan, Moldova ve Ukrayna AB'ye üye olmak için başvuruda bulunmuştur. İsveç ve Finlandiya'da aynı yıl içerisinde üyelik başvurusunda bulunarak, AB güvenlik şemsiyesi altında yer almak ve sınırlarını güvence altına almayı amaçlamıştır. Macron, AST içerisinde yer alan ülkelerin siyasi, güvenlik, ulaştırma, iklim altyapı ve ekonomik alanlarda işbirliği yürütebileceklerini savunmaktadır. Yaklaşık 20 yıldır kendi içerisinde duraklama yaşayan Avrupa Birliği'nin (AB) geleceğinde esnek bir bütünleşme modeli belirgin hale gelmiştir (Ülger, 2022). AST projesinin mimari olan Fransız Başbakanı Emmanuel Macron, topluluk ile uzun süren adaylık sürecinde genişleme yorgunluğuna cevap bulmak, ortak sorunları derinlemesine çözmeyi amaçlamaktadır (Sade ve Samar, 2022). AST projesi ile ülkelerarasında diyalogun artması, iyi bir dayanışma örneğinin sergilenmesi ve müzakereci bir Avrupa topluluğunun oluşturulması amaçlanmaktadır. AST, Avrupa topraklarında barış, istikrar getirmeyi amaçlarken, ortak tehditler karşısında beraber hareket edebilmenin önemini de ortaya koymaktadır.

AST Projesi her ne kadar Fransa'nın stratejik otonom arayışına karşılık öne sürdüğü bir proje olarak algılanırken, AST projesi AB için kendi sınırlarının dışındaki stratejik aktörlerle (ve bilhassa AB üyesi olmayan NATO üyeleriyle) ilişkilerini revize etmek açısından bir fırsat imkanı sunmaktadır. AST projesinin etkili bir diyalog kanallarını sürdürmesi Türkiye ile AB arasındaki ilişkilerin daha iyi bir seviyeye taşınmasına ve karşılıklı güvenin inşa edilmesine hizmet edecektir. AST fikrini destekleyenler, AB kurumsal yapısı içerisinde üye devletler olmasa da Avrupalılık kavramını ve kimliğini kabul etmiş devletlerden oluşmaktadır. Rusya karşısında güçlü bir Avrupa siyasi topluluğu inşa etme yönünde atılan bu girişim, AB üyesi olmayan devletleri de içerisine alarak güçlü bir Batı'yı temsil etmektedir. NATO'nun stratejik belgeleri değişen uluslar arası konjunktör çerçevesinde kendini revize etmektedir. Değişen güç dengeleri, oluşan krizler ve ortaya çıkan çıkmazlar karşısında NATO tarafından yapılan birliktelik çağrısı transatlantik ittifak ruhun yeniden canlanmasını sağlarken, ortak güvenlik ve savunma mekanizmasının daha işlevsel hale gelmesine katkı sağlamaktadır. Güçlü bir Avrupa Birliği'nin oluşmasında önemli rol oynayan AST projesi, aynı zamanda NATO kanadı içerisinde de üye devletlerin aynı yönde dış politika kararları almalarına yardımcı olacaktır.

Sonuç

Soğuk Savaş döneminde hissedilen ortak tehdit algısı ittifak üyelerini bir arada hareket etmeye zorlamış, yapısal değişikliklerin yön değiştirmesi ile ittifak ilişkileri yeniden tanımlanmış, devletlerarasındaki askeri kamplaşmanın yerine ekonomik kamplaşma almış ve ideoloji kavramı yerine çıkar odaklı yaklaşımlar daha fazla ön plana çıkmıştır. ABD'nin inşa etmeye çalıştığı yeni dünya düzeni içerisinde kuruluş değerlerinden olan hukukun üstünlüğü, demokratik yönetim anlayışı ve liberal değerleri diğer ülkelere yayma amacını uluslararası kuruluşlar aracılığıyla gerçekleştirmiştir.

ABD'nin hegemonyal yönetiminde dönüştürücü rol oynayan 11 Eylül terör saldırıları uluslararası hukuku ihlal eden kararlar almasına ve sert güç unsurlarını daha fazla kullanmasına yol açmıştır. AB içerisinde yaşanan krizlerde ABD'nin tarafsız bir duruş sergilemesi, 11 Eylül siyasi krizinde aldığı tek taraflı politikaları, 2008 kriziyle liberal ekonomik modelin düşüşe geçmesi ikili ilişkilerde yaşanan önemli ayrışmaları göstermektedir. Transatlantik ittifak içerisinde beliren sorunlar karşısında pasif bir duruş sergileyen Trump yönetimi, mevcut müttefikleri ile güven sorunu yaşamaya başlamıştır. ABD, uluslararası sistem içerisinde her ne kadar yapısal dönüşüm sonucunda zafer kazandığı ilan

etse de, tek kutuplu düzen içerisindeki hegemon güç konumunu uzun süre korumayı başaramamıştır. ABD üretim biçimi, yönetim şekli ve ya güç bileşenleri üzerindeki sistemik üstünlüğünü kaybetmesi küresel zeminde diğer devletler üzerinde sahip olduğu rıza ile yönetim anlayışının da gerilemesine yol açmıştır. ABD'nin NATO bütçesine yönelik artan rahatsızlığı karşısında Avrupa, ABD'nin olmadığı bir dünya siyasetine ve güvenliğine hazırlanması gerektiği ortaya konmuştur. NATO'nun örgüt içerisindeki birleştirici rolünün azalması AB üye devletleri içerisinde birlik olma yönünde çağrılarını arttırmıştır. ABD'nin Brexit sürecine yönelik gösterdiği destek, NATO'nun kurucu üyesi olmasına rağmen NATO ittifakından çıkma yönünde artan söylemleri, Asya kıtasına yönelerek İngiltere ve Avusturya ile beraber AUKUS Pakti'nin kuruluşuna öncülük etmesi ve ya QUAD ittifakı içerisinde bulunması realist kuramın artan önemini ortaya koymaktadır (Asean Plus Three Organization, 2021). Donald Trump politikaları yatırım yerine yaptırım, değer kavramları yerine çıkar, uluslararası güvenlik kavramı yerine ulusal güvenlik kavramları ve karşılık kazan ilkesi yerine mutlak kazanç anlayışı doğrultusunda ilerlemiştir.

Avrupa Birliği'nin kendi askeri ve savunma sistemini inşa etmeye yönelik oluşturduğu PESCO yapılaşması, Avrupa Birliği ülkelerinin ABD'nin en büyük rakibi olan Çin ile kapsamlı ekonomik işbirliği anlaşması imzalaması, Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) içerisinde AB ülkelerinin de üye statülerinin bulunması küresel düzlemde yaşanan değişimlerin en önemli göstergeleridir. Küresel güç dengelemindeki transatlantik ittifak yapısı içerisindeki dönüşümü anlamak için sistem içerisinde değişen dengeleri, devletlerin ulusal çıkar kapsamında değişen dış politikalarını ve liderlerin yapı üzerinde artan etkisini öncelikle anlamak gereklidir. Transatlantik ittifak içerisinde oluşabilecek herhangi bir güç boşluğu Avrupa ülkelerinin kendi içlerinde ayrışmalarına, toplu savunma sisteminin yok edilmesine ve Rusya ve Çin'in Avrupa kıtasının güvenlik ve ekonomik politikaları konusunda kendi pozisyonlarını daha fazla güçlendirmesine yol açacaktır. Çin'in barışçıl amaçlarla oluşturduğu alternatif işbirlikleri, kazan-kazan politikaları, artan altyapısal faaliyetleri ve gelişen yumuşak güç kaynakları sistem içerisinde tehdit algısını ortaya çıkarmaktadır. ABD hegemonyasında yaşanan düşüş, Çin yönetiminin sert ve yumuşak güç kaynaklarını akıllıca yönetmesiyle daha belirgin bir hal alacaktır.

21.yy'da NATO içerisinde ve AB üye devletleri içerisinde artan ayrışmalar ve yükselen tehditler karşısında ortak savunma mekanizmasını harekete geçirmeyi, değişikliklere adapte olabilmeyi, eylem ve söylemleri bir arada gerçekleştirmeyi hedeflemektedir. Özellikle, NATO 2030 raporu, Ukrayna Krizi ve Avrupa Siyasi Topluluğu projesi gerek Avrupa Birliği üye devletleri içerisinde gerek Batı ittifakı kapsamında faydacı ve kapsayıcı bir rol oynamıştır. NATO 2030 raporu ile ortaya konan önemli kararlar liberal düzen içerisinde ortaya çıkan farklılaşmaların, birlik içerisinde artan ayrıştırıcı politikaların ve müttefiklik ilişkisinde yaşanan sorunların farkına varıldığını göstermektedir. ABD ve AB arasındaki ilişkileri iyileştirme amacı taşıyan bu rapor, aynı zamanda Çin ve Rusya'nın artan iş birliği faaliyetlerinin önüne geçmeyi, ortak sorunlar karşısında ortak meydan okuyabilme yeteneğini kazanmayı ve ortak sınamalar karşısında siyasi gücün kazanılmasına yönelik politikalara yer vermiştir. ABD dış politikasında liderlerin oynadığı rol uluslararası gelişmelere yeni açılımlar getirirken, sistemsel değişimlerin yaşanmasında, müttefiklik ilişkilerin yeniden kurulmasında ve güçler dengesinin yeniden inşa edilmesinde dönüştürücü bir etki yaratmıştır. Rusya'nın sert güç bileşenleri çerçevesinde uluslararası hukuka aykırı bir şekilde Ukrayna topraklarında başlattığı tek taraflı saldırı her ne kadar uluslararası sistem içerisinde istikrarsız bir düzene yol açsa da, transatlantik ittifak kanadında ve birlik içerisinde ortaya çıkan ayrışmalar ve krizler karşısında oynadığı bütünleştirici rol de yadsınmaz.

Bu çalışma sonucunda varılan en önemli çıkarım, transatlantik ittifak içerisinde oluşabilecek herhangi bir güç boşluğu Avrupa ülkelerinin kendi içlerinde ayrışmalarına ve Rusya ve ya Çin'in Avrupa kıtasının güvenlik ve ekonomik politikaları konusunda kendi pozisyonlarını daha fazla güçlendirmesine yol açacağı yönündedir. Güçlü bir Batı İttifakı'nın varlığı küresel alanda meydan okuyucu güçlerin manevra alanlarını kısıtlarken küresel tehditler karşısında ortak çözüm üretebilme kapasitelerini de güçlendirmektedir. Bu çalışma, Batı karşısında yükselen sistemik tehditlerden Rusya ve Çin karşısında, AB ve ABD'nin ortak savunma mekanizmasını yeniden harekete geçirebildiklerini, değişikliklere adapte olabildiklerini ve ortak eylem ve ya söylemlere başvurabildiklerini göstermiştir.

AB içerisinde siyasi, ekonomik ve güvenlik alanında dönemsel olarak devam eden ayrışmalar ve ülkelerin kendi içinde yaşadığı durgunluk karşısında AST projesi bir umut olmuştur. Rusya'nın artan saldırgan politikaları karşısında geniş bir Avrupa topluluğu inşa etme amacıyla ortaya çıkan bu proje daha güçlü bir Avrupa Birliği'nin yeniden doğuşu anlamına da gelmektedir. Bu çalışma, uzun

yıllar içerisinde ortak değerler çerçevesinde inşa edilen liberal dünya düzeni içerisinde ortaya çıkan çıkmazlar ve krizler karşısında devletlerin mücadele gücünün önemi bir kez daha ortaya konmuştur. Bu makale, güçlü bir Avrupa'nın aynı zamanda güçlü bir transatlantik ittifakın temellerinin atılması yönünde sağlayacağı katkıyı ön plana çıkartırken, güç dengelerinde yaşanan değişimler ve uluslararası gelişmeler karşısında düzeni bozmaya yönelik çaba içerisine giren devletler karşısında yeniden birlik olmanın ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermiştir. Yükselen güçler ve ya sistemik tehditleri karşısında ABD'nin Avrupa ile gücünü birleştirmesi sistemin istikrara fayda sağlayacağı gibi yaşanabilecek olan güç geçişini de engelleyecektir.

Avrupa Birliği'nin küresel politikalarında yaşanan değişimde ABD'nin artan önemini ve sistem içerisinde çok yönlü değişkenlerin birbiri ile olan yakın ilişkisini görmek adına bu çalışma gerekli görülmüştür. Bu çalışma, ABD ile AB karakterini ele alarak, ortak çıkar kavramından esinlenmiş ve sistem içerisinde devletlerarasında yaşanan güç mücadelesi ortaya koymaya çalışmıştır. Her ne kadar transatlantik ilişkilerde önemli kırılmalar meydana gelse de ancak güçlü bir Batı sistem içerisindeki krizleri çözüme kavuştur, yükselen güçlerin sistem içerisindeki manevra alanlarını kısıtlayabilir ve ya sistemi değiştirmeye yönelik çaba içerisine giren ülkelerin önüne geçebilmektedir. Uluslararası ilişkiler çalışmalarında realizm kuramının hala geçerli bir kuram olduğu ortak çıkar temelli dış politikanın artan önemiyle bu çalışmada bir kez daha ön plana çıkartılmıştır.

Kaynaklar

ACHARYA, A.(2017). After Liberal Hegemony: The Advent of a Multiplex World Orders, *Ethnics, International Affairs*, 2017,s.271-285

ACHARYA, A.(2018). *The End of The American World Order*, New York, Polity Press. Amerika.

ASEAN, Asean Plus Three Organization, 2021, ASEAN.

BBC NEW, (2021).AUKUS Paketi: Çin; ABD, İngiltere ve Avustralya'nın savunma anlaşmasına Büyük sorumsuzluk diyerek tepki gösterdi." Erişim Adresi: <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-58579603>, Erişim Tarihi: 16.09.2021

BRACK, N.and STARTIN, N. (2015). Introduction: Eurocepticism, from the Margins to the Mainstream", *International Political Science Review*, Cilt 36, Sayı 3, s.240.

COLGAN, J. D. and KEOHANE, R. O. (2017). The Liberal Order is Rigged, *Foreign Affairs*, 96(3): s.36-44

CRI News, (2021)."Fransa'nın 21. yy'da bunu yapabilme sansı yok". Erişim Adresi: <https://www.criturk.com/fransanın-21-yuzyilda-bunu-yapabilme-sansi-yok>. Erişim Tarihi: 19.11.2011.

EUROPEAN COMMISSION, (2020).EU 27 trade in goods by partner, Directorate General for Trade, Erişim Adresi: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_122530.pdf

FUKUYAMA, F.(2003). The End of History 20 years Later ", *New Perspectives Quarterly*, s.22

HUNTINGTON, S.(1999), *The Lonely Superpower*, *Foreign Affairs*, Vol.78, Issue 2.

JONES, L. (2020). Does China's Belt and Road Initiative Challenge the Liberal, Rules Based Order?, *Fudan Journal of Humanities and Social Sciences*, C. 13, s. 1.

KANAT, B.K.(2018). Transatlantic Relations in the Age of Donald Trump, *Insight Turkey*,20(3), 2.

LEE, N.(2018).Immobility and The Brexit Vote, *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, Sayı 11,s.145.

MADAK, Ö. ve Gençalp, E. (2020), 2011 Libya Krizi ve Avrupa Birliği'nin Askeri Müdahale Girişimi, *Journal of Yaşar University*, Special Issue on 3rd International EUREFE Congress, s.1-20.

MUNICH SECURITY COUNCIL, Security Conference Report, (2020), Westlessness, MSCR. Erişim Adresi: www.securityconference.org

NATO,(2019) Defence Expenditure of NATO Countries (2012-2019), 25 Haziran, www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2019_06/2019_0625_PR2019-069-EN.pdf, Erişim Tarihi: 01 Eylül 2019

- NATO,(2020).NATO 2030: United for a New Era Report, Erişim Adresi: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/12/pdf/201201-Reflection-Group-Final-Report-Uni.pdf. Erişim Tarihi: 25.11.2020.
- NATO,(2022). NATO Strategic Concept, The Strategic Concept's Key Aspects, Erişim Adresi: <https://www.nato.int/strategic-concept/>
- NATO Public Diplomacy, (2013-2020). Defence Expenditure of NATO Countries Press Release Erişim Adresi: https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/10/pdf/pr-2020-104-en.pdf
- NIBLETT, R. (2017). Liberalism in Retreat, Foreign Affairs, 96(1): 17-2
- NOI, A.Ü.(2022). Nato'nun Ukrayna Sınava, Jeostrateji, Fikir Turu, Erişim Adresi: <https://fikirturu.com/jeo-strateji/natonun-ukrayna-sinavi/>. Erişim Tarihi:09.03.2022
- NOI, A.Ü. (2022).Ukrayna Krizi ve Avrupa Birliği'nde Stratejik Otonomi Arayışı, Kriter Yayınları, Erişim Adresi: <https://kriterdergi.com/dosya-ukrayna-krizi/ukrayna-krizi-ve-avrupa-birliginde-stratejik-otonomi-arayisi> Erişim Tarihi:01.04.2022
- NSS,(1991).National Security Report of USA Archieve.NSS. Erişim Adresi: <https://nssarchive.us/>
- NYE, J. S.(2020).The Dangers of Westlessness, The Diplomat, Erişim Adresi: <https://thediplomat.com/2020/03/the-dangers-of-westlessness> Erişim Tarihi: 12 Haziran 2020.
- ÖNCEL,R.(2022).5 Soru: NATO'nun Yeni Stratejik Konsept Belgesi, SETA, Erişim Adresi: <https://www.setav.org/5-soru-natonun-yeni-stratejik-konsept-belgesi/>
- PARAVICINI, G.(2019). Angela Merkel: Europe Must Take 'Our Fate' into Own Hands", Politico.eu. Erişim Adresi: www.politico.eu/article/angela-merkeleurope-cdu-must-take-its-fate-into-its-own-hands-elections-2017
- PIFER, S.(2017). Is Trump Undoing Trans-Atlantic Relations?,Brookings Yayınları,USA.
- POSEN, B. R. (2015) Restraint: A New Foundation for US Grand Strategy, Cornell University Press, New York
- REUTERS,(2022).“ABD'den Rusya'ya yeni yaptırımlar,” VOA, Erişim Adresi: <https://www.voaturkce.com/a/abd-den-rusya-ya-yeni-yaptirimlar/6636811.html>
- SADE, G. ve SAMA, K. (2022). Avrupa Siyasi Topluluğu projesi nedir, Türkiye için ne anlama geliyor? Euronews. Erişim Adresi: <https://tr.euronews.com/2022/09/12/avrupa-siyasi-toplulugu-projesi-nedir-turkiye-icin-ne-anlama-gelir>, Erişim Tarihi: 09.12.2022
- SPUTNIK News.(2019).“Macron: NATO'nun beyin ölümü gerçekleşiyor,” Erişim Adresi: <https://tr.sputniknews.com/20191107/macron-natonun-beyin-olumu-gerceklesiyor-1040575665.html>, Erişim Tarihi: 11.07.2019
- STATISTA,(2023).Where NATO Defense Expenditures stands in 2022,(2023), <https://www.statista.com/chart/14636/defense-expenditures-of-nato-countries/>
- TRT Haber,(2022).AB ülkelerinden Ukrayna'ya ilave 500 milyon euroluk askeri yardım Erişim Adresi: <https://www.trthaber.com/haber/dunya/ab-ulkelerinden-ukraynaya-ilave-500-milyon-euroluk-askeri-yardim-682698.html> Erişim Tarihi: 25.05.2022
- The National Security Strategy of the United States of America, National Security of USA, 1991,NSS Archieve, USA,
- TURHAN, E. (2019) “Avrupa Birliği'nin Ortak Güvenlik ve Savunma Politikasının Savunma Boyutunun Gelişiminde PESCO'nun Rolü: Fırsatlar ve Zorluklar”, İşletme Fakültesi Dergisi, 20(2),s. 347-74
- TOKATLI, S.G.(2022). “Asya Krizinden Ticaret Savaşlarına Amerika ve Çin arasında Artan rekabet ilişkisinin Sistemsel Dönüşüm Üzerindeki Etkisi”, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi. İzmir.
- TAX FOUNDATION (2018). Tax imposed by USA,(2018). <https://taxfoundation.org/tariffs-trump-trade-war/>.
- ÜLGER, İ.K.(2022). AB'nin yeni iş birliği modeli: Avrupa Siyasi Topluluğu, AA News, <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/abnin-yeni-is-birligi-modeli-avrupa-siyasi-toplulugu/2697860> Erişim Tarihi: 29.09.2022.
- WALT, S.W.(2000). Keeping the World'off-Balance: Self Restraint and US Foreign Policy, Ed. Ikenberry, s.121-155

Summary

During the Cold War period, states took their place in the system on two different ideological axes within the framework of common security concerns, and both sides continued their foreign policy trends shaped within the framework of the common threat understanding and securitization policies experienced in the perception of security. The USA has taken important initiatives for the development of European countries in order to guarantee the future of the transatlantic alliance structure and to act together in the face of a common threat.

Although relations have progressed in a positive line within the Western continent after the structural transformation, the 9/11 political crisis and the 2008 economic crisis have initiated a period in which the power of the USA has been questioned more within the system. The US's orientation towards foreign policy understanding within the framework of its own national problems has led to ignoring common problems or global crises decisively. It came to the forefront in American foreign policy with the George Bush administration and took on a more prominent structure with the Donald Trump administration. Trump's orientation towards a foreign policy that prioritizes national interests does not coincide with traditional US foreign policy, and has also played a divisive role in the Western alliance structure. The power vacuum formed after the divisions experienced in the West wing and the increasing inward-looking practices has been tried to replace the rising forces. In this paper, the usual effect of this break in the system or this change in the balances on the USA will be mentioned and the future of the crisis experienced by the liberal world order will be questioned. The unilateral operational decisions taken by the USA administration after the 9/11 terrorist attacks without the need for its allies have led to the emergence of a trust problem within NATO.

The increasing tendency of the Barack Obama administration towards the Asian continent has led to the damage of the existing relationship with the EU. The United States has been forced to put its relations with the EU on the second plan because it has given its attention to the Asia-Pacific region. Mutual relations have not developed at the desired level due to reasons such as the fact that the United States prioritizes its national interests in different regions decisively over the relations between the EU and the USA. During the presidency of Donald Trump, elements such as the system of alliances, multilateralism and national interests have almost begun to be prioritized. Donald Trump management, cost-benefit policies, the importance of national interests and the policies of the increasing demands for many years to countries within the EU, built on the values of the present, resulted in catastrophic damage of the structure.

The decrease in the influence of the possessive role of the USA within the system, the loss of the protective role of the liberal order and the abandonment of the concept of value in the continent in the face of the concept of interest have led to the expansion of the field of action of substitute forces within the system. China, which takes on more participatory roles in the international system, has been the country that has benefited the most from the changing conjuncture in the system. In the liberal order that China has adopted under the roof of state capitalism, it has been more integrated into the global economy and cooperation between China and the EU has deepened in many sectors.

The main purpose of this study is to discuss the consequences of the crack in the transatlantic alliance relationship on the liberal world order, the effects of international institutions and emerging powers on the balance of power, and the usual consequences of international developments on the spirit of alliance. After the administration of Donald Trump, NATO has made important developments in order to rebuild the vulnerabilities that emerged in the spirit of the Western alliance and to re-establish the sense of trust. This paper will analyze the NATO 2030: Unity for a New Age Report and NATO 2022 Strategic Concept which aims to demonstrate the spirit of unity within the transatlantic alliance, revise common areas of struggle, and act together in the face of common threats. The impact of the European Political Community in the union will also be examined in this context. While the Ukrainian crisis (2022) enabled the European countries on the western flank to act together against Russia, it also provided rebuilding of the long-standing trust deficit in the transatlantic alliance.